

ŽIVOT OMEĐEN CESTAMA I DRUŽENJIMA

Srdačan, vedar i neposredan, Ante Alfirević, dipl. ing. građ., bio je svojedobno pokretač i najaktivniji sudionik svih zbivanja u Društvu građevinskih inženjera i tehničara Splita (DGITS), današnje Udruge građevinskih inženjera Splita (UGIS), i Zajednice društava inženjera i tehničara Split (ZDITS), današnje Zajednice udruga inženjera Splita (ZUIS). No nakon umirovljenja 1992. zbog teške se bolesti rijetko pojavljuje u javnosti pa su ga građevinari, posebno oni mlađi, koji su okupljeni u građevinskim društvima Hrvatske, a čak i Splita, već bili pomalo zaboravili. To je na najljepši način ispravljeno krajem 2008. kada je u Hrvatskom narodnom kazalištu u Splitu svečano obilježena stogodišnjica djelovanja

Noviji portret ing. Ante Alfirevića

ZUIS-a i kada mu je za predan društveni rad među brojnim priznanjima dodijeljeno najveće – nagrada za životno djelo. To je bio jedan od povoda za razgovor obavljen ovoga ljeta u stanu toga uglednoga splitskoga građevinskog inženjera koji se

LIFE FILLED WITH ROADS AND ENCOUNTERS

Ante Alfirević from Split, now in retirement because of serious health problems, used to be the main initiator and prime mover of gatherings involving civil engineers and other technical experts from the city. He has recently received a special lifetime achievement award in recognition of his outstanding activity. His life and his professional achievements are now presented for the benefit of younger generations that have not had the occasion to get to know his remarkable opus. His origins, stressful childhood, university studies in Belgrade where he benefited from a military scholarship, and finally, road construction work assisted by the military, mostly in the area of the present-day Serbia and Kosovo. Thanks to his professional competence, he succeeded in freeing himself from obligations towards the military, and succeeded to return to his native home, which has always been his dearest wish. In the beginning, he also worked for a military company in Split and built roads and other special structures. He then joined the Civil Engineering Institute where he occupied the position of Technical Manager of the Faculty of Civil Engineering, Split. He was also a lecturer to many generations of students. The final part of the article concentrates on his contribution to organization of technical gatherings in Split, but also on some less known details, such as the career of his son Darko, who has demonstrated to have many talents and a wide variety of interests.

sada, iscrpljen teškom bolešću vrlo teško kreće i rijetko izlazi, štoviše i za redovite ga dijalize moraju prenositi u kolicima. Ali u spomenutom smo se razgovoru uvjerali da ing. Alfirevića nije napustila njegova gotovo poslovična vedrina i živost duha te zanimanje za raznovrsne društvene i stručne teme.

Plemićko podrijetlo

Mnogi ne znaju, iako tome naš sugovornik ne pridaje veću pozornost niti posebno ističe, da je ing. Alfirević nesumnjivoga plemićkog podrijetla (čak i s poznatim grbom), kao vjerojatno i svi Alfirevići kojih danas ima posvuda u Hrvatskoj i izvan nje, ali najviše u Kaštel Sućurcu, Splitu i Zagrebu. Svi oni potječu od kneza Jurja Dražoevića koji se, najvjerojatnije u 15. st., u Poljica doselio iz Pannonske Hrvatske. Taj je knez imao pet sinova (Grgura, Martina, Matiju, Pavla i Petrina), a od jednog od njih, Pavla, potekle su tri plemićke obite-

lji: Novakovići, Hreljići i Gerončići (sadašnji Jerončići). Od Gerončića odnosno Jerončića nastali su početkom 19. st. današnji Alfirevići, vjerojatno u Podgrađu ili Ostrovici. Ime prema općem uvjerenju potječe od alfira (prema talijanskom odnosno venetskom – alfiere) ili barjaktara u Napoleonovoj vojsci.

Mnogi su se Alfirevići, kako se pretpostavlja, 1836. odselili u Kaštel Sućurac i Skradin. Njihovi su potomci mnogi ugledni sveučilišni profesori i znanstvenici. Od skradinskih je Alfirevića najpoznatiji pjesnik Frane (1903.-1956.), a od kaštelanskih književnik Ante (1875.-1945.), čiji je bratić Duje, otac današnjega građevinskog inženjera koji je po književniku i dobio svoje ime. Don Ante Alfirević bio je veliki poklonik Austro-Ugarske Monarhije i urednik brojnih teoloških časopisa, a pisao je teološke i sociološke studije, književne eseje, novinske članske te biografske tekstove. Zanimale su ga svako-

jake teme, od arheologije i starokršćanske umjetnosti do okultizma i spiritizma, a napisao je i jedan roman – *Kroz trnje ovoga svijeta*.

Budući građevinar Ante rodio se 13. listopada 1933. u Kaštel Sućurcu od majke Dome rođ. Kovač i oca Duje. Imao je mnogo braće i sestara jer je prva žena njegova oca umrla vrlo mlada, pa je njegova majka odgojila svih petero djece svoga supruga.

Školovanje i tragična zabuna

U Kaštel Sućurcu je polazio prva četiri razreda ondašnje pučke škole. Te su prve godine njegova školovanja bile vrlo traumatične jer su se promijenile čak četiri državne vlasti. Školovanje je, naime, započeo 1940. za Kraljevine Jugoslavije, a od 1941. do 1943. (što je najteže razdoblje cijeloga njegova školovanja) polazio je talijansku školu u kojoj je bila zabranjena svaka hrvatska riječ i za to se dobivalo šibom ili klečalo na kukuruzu. Još pamti svakodnevne rituale kada su na uzvike nastavnika crnokošuljaša morali jednoglasno odgovarati, a to je, ako ga sjećanje ne vara, glasilo otprilike ovako. Učitelj bi najprije podviknuo: „Viva il Re!“, a djeca su uzvikivala: „Viva!“! Zatim bi nastavio: „Saluto a Duce!“, a djeca bi uzvraćala: „A noi!“!

Iz razdoblja njemačke okupacije jedan mu se tragičan događaj zauvijek urezao u pamćenje, a izvan Kaštela je relativno slabo poznat. Dogodilo se to u nedjelju 5. prosinca 1943. u 15,05 sati kada je 36 savezničkih bombardera B-52 ispustilo svoj teret na župnu crkvu za misnoga slavlja. Cijeli je taj užas trajao samo dvije minute, a živote je ukupno izgubilo 97 ljudi, od čega 65 u potpuno razorenoj crkvi, a srušeno je još i 38 kuća i oštećeno pedesetak.

Malo smo po internetu istraživali o tom tragičnom događaju i utvrdili da u bombardiranju nije sudjelovao britanski RAF (kako se prije vjerovalo), već 448. eskadrila američke voj-

ske. Kako je teret ispušten s visine od 3500 m, mnogi su uvjereni da se sve zbilo slučajno i da je riječ o grešci, a pritom je zaista neobičan podatak da su mnoge žrtve uvrštene u popis stradalih u logoru Jasenovac koji se vodi u Istraživačkom institutu u New Yorku.

Čini se da nam je ing. Alfirević ipak ponudio najjednostavnije i najlogičnije objašnjenje. Naime, Nijemci su se bili smjestili u nedovršenu sadašnju župnu crkvu Sv. Jurja koja se počela graditi u svibnju 1937., a nedavno je obilježena i 70. obljetnica postavljanja kamena temeljca koji je položio (u bombardiranju također stradali) sućurski župnik don Ante Rubignoni. Nijemci su u nedovršenu crkvu bili smjestili svoj štab i vjerojatno mnogo vojne tehnike, pa je taj podatak netko dojavio štabu partizanskih snaga na Visu. Od informacije da su njemačke snage smještene u crkvi, vjerojatno je u dojavi ili prevođenju ispušteno da se radi o gradilištu ili novoj crkvi, pa su se saveznički piloti sasvim logično orijentirali prema visokom zvoniku koji i danas, neoštećen, stoji kao spomen toga tragičan nesporazum i činjenicu da je bila nedjelja i puna crkva.

Za vladavine njemačkih i ustaških vlasti, čije su snage krajem rujna 1943. ponovno zauzele Split i Kaštela, nije bilo nastave, pa je četvrti razred pučke škole završio tek nakon uspostavljanja nove Jugoslavije 1945. godine.

Nakon završene osnovne škole u Splitu je upisao nižu i višu klasičnu gimnaziju koju je završio 1953. Potom je kao vojni stipendist studirao na Građevinskom fakultetu u Beogradu gdje je diplomirao 1960. godine.

Vojska i građenje cesta

Godine njegova studiranja bile su vrijeme velikih cestograđevnih zahvata, poput ceste Ljubljana – Zagreb – Beograd i Jadranske magistrale od Trsta do Boke Kotorske. U oba je projekta bio uključen Ivan Celmić,

dipl. ing. građ., koji je čak i vodio investicijski tim dužobalne ceste. Kako su se inače međusobno poznavali, i kako ga je ing. Celmić pomalo i poticao, opredijelio se za cestogradnju u kojoj je radio gotovo cijeli svoj radni vijek.

Na fakultetu je upravo najbolje ocjene (desetke) dobio iz predmeta vezanih za cestogradnju, čak su tražili da ostane raditi na prometnom, odnosno tadašnjem saobraćajnom odsjeku. Odbio je jer je zbog stipendije bio obavezan odraditi najmanje 7 godina u vojnim građevinskim poduzećima.

Prije nego što je počeo raditi trebao je odslužiti vojni rok. I dok je čekao poziv 1961. nadzirao gradnju ceste u Hrvatskom zagorju prema Kumrovcu, na dionici kroz Klanjec, što mu je bilo dragocjeno iskustvo u jednom lijepom dijelu naše domovine, posebno u Zelenjaku gdje se nalazi obelisk posvećen Antunu Mihanoviću, piscu hrvatske himne. Nakon toga je bio pozvan u vojsku, a bio je u inženjerskoj jedinici u Karlovcu i praktički je radio sličan posao kao civil.

U razdoblju od 1962. do 1967. bio je odgovorni izvođač i tehnički rukovodilac na gradnji Ibarske magistrale kroz Ibarsku klisuru na dionici Kraljevo – Raška dugoj približno 90 km, a u te su radove bili uključeni i proboji triju tunela u Ovčarsko-kab-larskoj klisuri na cesti Čačak – Užice. Radove je izvodila vojska i tu je zaista svakodnevno radio od jutra do mraka. Posao je bio stručno izazovan, neposredno je rukovodio s 900 radnika i bio je u Kraljevu vrlo dobro primljen, ali vapio je za Dalmacijom i Splitom. Osim toga, već se i tada u Kosovskoj Mitrovici osjećala neka napetost između Albanaca i Roma koji su bili s južne strane Ibra i Srba koji su bili na sjevernoj strani.

Inače u Kraljevu je upoznao svoju životnu družicu Dušanku, rođenu Indić, koja potječe iz Nove Gradiš-

ke. Vjenčali su se 1963., a godinu dana poslije rodio se njihov jedinač – sin Darko.

S generalom Milivojem Gluhakom, načelnikom inženjerije, s kojim ga je povezoao rođak Tonči Biočić, prijeratni inženjer, sklopio je pomalo neobičan dogovor. Obećano mu je da se može slobodno vratiti u Split čim finišer s asfaltom stigne u Rašku. Štoviše obećao mu je da će ga kada se vrati u Split čekati i stan. Sve što mu je obećano bilo je i ispunjeno. Čim je cesta stigla u Rašku, ing. Alfirević se preselio u Split i uselio u stan na Spinutu u kojemu i danas živi, a gdje smo nedavno razgovarali.

Stručni rad u Splitu

Dakako da je počeo raditi u tzv. *Inženjerskom poligonu*, vojnom poduzeću. Najprije je vodio tehnički nadzor na gradnji ceste Karlobag – Gospić (1968.-1970.), a potom je bio izvođač na cesti Strmica – Grahovo – Drvar – Bosanski Petrovac (1970.-1973.), gdje je pridonio i poboljšanju projektnih rješenja. Potom je projektirao i izvodio specijalne građevine na Velebitu, Čvrtnici, Biokovu i Kopaniku, ali i kopnu i otocima, osobito meteorološke i radarske stanice. Ujed-

no je projektirao i gradio veći broj ukopanih specijalnih građevina pod zemljom.

U *Inženjerskom poligonu* radio je do 1973. kada je na poziv inženjera Stanka Manestra i ing. Ivana Celmića postao direktor Instituta građevinarstva Hrvatske (IGH) – Zavoda u Splitu, i na toj je dužnosti radio sve do 1978. i integracije IGH-a u Građevinski institut Zagreb. Do njegova je dolaska Zavod životario opterećen ozbiljnim problemima, a potom je znatno napredovao – kadrovski, materijalno i poslovno. Broj se stručnih kadrova udvostručio, a i realizacija se višestruko povećala pa je splitski dio slovio kao najbolja organizacija u cijelom sustavu IGH-a. Bili su znatno poboljšani kvaliteta i razina stručnih usluga, ali se bitno povećao i dohodak, pa i fondovi. Tada je za djelatnike kupljen veći broj stanova i kompletiran dio laboratorijske opreme. Ukratko to su bile vrlo sretna godine u poslovanju te ustanove.

U tom se razdoblju ing. Ante Alfirević posebno isticao kao aktivan član Hrvatske gospodarske komore za Dalmaciju. Usto je bio višegodišnji član Koordinacijskog odbora IGH-a u Zagrebu, a u više navrata i član Predsjedništva ondašnjega Saveza

građevinskih inženjera i tehničara Hrvatske, a današnjega Hrvatskog saveza građevinskih inženjera (HSGI-a). U Općinskom je sudu u Splitu bio angažiran kao sudac porotnik i sudski vještak, a u jednom je mandatu bio i član splitskoga Općinskog vijeća.

Integracijom, 1978. godine, Instituta građevinarstva Hrvatske i Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te ostalih visokoškolskih institucija iz područja građevinarstva u Hrvatskoj, u Splitu je u sastavu Građevinskog instituta utemeljen Fakultet građevinskih znanosti, a ing. Alfirević je postao tehnički rukovodilac te nove institucije.

Od 1977. bio je izabran za višeg predavača na predmetu Zemljani radovi i tuneli koji su slušali studenti VI. i VII. semestra. Sve do umirovljenja ing. Alfirević je uz redovitu predavačku djelatnost bio i mentor za više od 40 diplomskih radova mnogim danas istaknutim splitskim i hrvatskim građevinskim stručnjacima.

Tijekom osamdesetih godina teže je obolio zbog čega je 1992. otišao u invalidsku mirovinu.

Društveni angažman

Ing. Ante Alfirević je ipak najpoznatiji po svom predanom i nesebičnom društvenom radu, za što je u stalom kraju prošle godine dobio nagradu za životno djelo i što je, kao što smo već rekli, bio jedan od povoda za ovaj razgovor. Osobno mu pripadaju najveće zasluge za oživljavanje i ponovno aktiviranje Društva građevinskih inženjera i tehničara u Splitu, a potom i Zajednice društava inženjera i tehničara Splita. Naime te su strukovne organizacije bile utemeljene daleke 1908. godine i dugo su pripadale najaktivnijim tehničkim udrugama u Hrvatskoj kojima su nerijetko služile kao uzor. No s vremenom je entuzijizam članova pomalo opadao, da bi rad potpuno zamro u razdoblju od 1967. do 1981. godine.

Zajedno s ing. Duškom Stošićem na jednom splitskom gradilištu

Zajednički snimak obnovitelja rada ZUIS-a (D. Stošić, A. Alfirević, I. Krstulović, J. Miličić i V. Perić

Početak osamdesetih godina, zajedno s još nekoliko kolega, uz velike je napore obnovio rad društva. Uz ing. Antu Alfirevića u tom su svojevrsnom neformalnom odboru za obnovu rada Društva i Zajednice bili još prof. dr. sc. Jakša Miličić (koji još tada nije bio profesor), Vojko Perić, ing. građ., i Dušan Stošić, dipl. ing. arh. Bili su svjesni da je za društveni rad prostor jedan od osnovnih uvjeta, a Zajednica je imala prostorije na 13. katu *Koteks*ova nebodera u ondašnjoj Ulici prvoboraca, a današnjoj Zvonimirovoj ulici. Prostorije smještene na takvoj visini nisu bile najprikladnije za društvena okupljanja i druženja, posebno i stoga što dizalo vrlo često nije radilo. Stoga su u dogovoru s *Koteksom* kao vlasnikom nebodera, za što je ing. Jakša Miličić iskoristio neke svoje veze, uspjeli prostorije u neboderu zamijeniti za jedan poslovni prostor u prizemlju nove zgrade u Starčevićovoj ulici 24 C. Tamo se smjestilo osam društava udruženih u Zajednicu društava inženjera i tehničara Splita (građevinari, arhitekti, geodeti, strojari, kemičari, šumari, električari i održavatelji). U lijepo i suvremeno opremljenom prostoru (na površini od 225 m²) uređena je velika sala za sastanke, a uz odgovarajuće uredske pros-

tore otvoren je i mali bife kako bi se splitski inženjeri i tehničari mogli međusobno svakodnevno družiti.

Ing. A. Alfirević na jednoj skupštini ZUIS-a

Otkad su otvorene nove prostorije ing. Alfirević je svakodnevno boravio u njima jer je poticao i organizirao redovit rad i matičnog Društva i Zajednice, ali i brinuo se o održavanju novootvorenih prostorija. Bio je naizmjenično član predsjedništava Zajednice društava inženjera i tehničara Splita ili Društva građevinskih inženjera i tehničara Splita, koji su od 1998., u skladu s novim Zakonom o udrugama preimenovani u već spominjane Zajednicu udruga inženjera Splita (ZUIS) i Udrugu građevinskih inženjera Splita (UGIS). Bio je organizator i domaćin dviju skupština SGITH-a odnosno HSGI-a – 19. skupštine 1987. i 24. skupštine 1991. koja je bila i izborna. U više je navrata bio predsjednik ili tajnik jedne od tih organizacija. I kada se zbog bolesti morao konačno potpuno povući to je učinio kao tajnik ZUIS-a.

Ing. Alfirević je više od 25 godina nesebično i s puno ljubavi cijelo svoje slobodno vrijeme posvetio stručnome društvenom radu. Od brojnih radova koje je pritom obavljao svakako najveće pohvale zaslužuje to što je kao glavni urednik priredio posebnu monografiju u povodu 80. obljetnice djelovanja ZDITS-a u kojoj je bio autor najvećeg dijela pisanih tekstova.

Za svoj je stručni i društveni angažman, te za kvalitetan i samoprijegoran rad, od 1960. do danas više puta

Radno predsjedništvo Skupštine SGITH-a 1987. u Splitu

Ing. A. Alfirević i ing. Bergman u radnom predsjedništvu Skupštine SGITH.a 1991. u Splitu

nagrađivan odgovarajućim poveljama i priznanjima. To se ponajprije odnosi na rad na složenim i udaljenim građevinama na kojima je radio kao izvođač i nadzorni inženjer, ali i na doprinos razvitku IGH-a i Građevinsko-arhitektonskog fakulteta u Splitu. No svakako mu je najdraže priznanje nagrada za životno djelo koju mu je nedavno ZUIS dodijelio u povodu stote obljetnice rada.

Prisjećanja, nenapisani romani i ponos zbog sina

Rekli smo već da ga životni optimizam i vedrina nisu napustili ni danas, unatoč teškoj bolesti, a sugovornika se posebno doimaju njegova neposrednost i srdačnost te zanimanje za mnoge stručne i društvene događaje. Stoga se jedan običan novinarski razgovor, koji smo vodili u stanu što ga je supruga ukrasila raznoraznim detaljima, od kojih se posebno ističu lijepo izvezeni jastuci, pretvorio u ugodno ćaskanje o raznovrsnim temama i sjećanjima.

Kako je oduvijek bio zaljubljen u Split i Dalmaciju, posebno ga je oduševila autocesta koja je spojila Zagreb sa Splitom i nastavila prema Dubrovniku. Otkrio nam je da je kao mlad građevinski inženjer sanjao i u mašti projektirao tu autocestu, štoviše bio je 1971. uključen i u pripreme za njezinu izgradnju. Sadašnja je autocesta građena vrlo brzo, a hvale je i strani stručnjaci.

U razgovoru je često spominjao rodni Kaštel Sućurac koji se razvio u snažno industrijsko naselje, uostalom u njemu je bila prva tvornica cementa, potom *Jugovinil* i željezara. To nije bio slučaj s Donjim Kaštelima gdje su uglavnom prevladavali poljoprivrednici koji su se poslije postali u turistički radnici. Zato se u Sućurcu i povećao broj stanovnika s 3,5 tisuće na 7 do 8 tisuća.

U razgovoru smo doznali da i nije previše zadovoljan sadašnjim radom UGIS-a i ZUIS-a. Organizirana je doduše, kako čuje, veličanstvena proslava, ali mu se čini da je manje svakodnevnoga rada i društvenih manifestacija. Ali dojam ga možda i vara, posebno stoga što se više toliko i ne druži s kolegama, a informacije najčešće prima telefonom.

Doznali smo, također, da je oduvijek naginjao pisanju i da je u djetinjstvu pisao pjesme. Čak su ga zvali i Gundulić. Davno je počeo pisati i roman o zgodama jednoga veselog probivijeta i pijanca iz Kaštela zvanog Bakaka, što je i naziv nedovršenoga romana.

No ipak je ing. Ante Alfirević najviše pričao o svom sinu, kojim se, poput svakog oca neobično ponosi i koji je umjesto njega preuzeo nagradu za životno djelo. No u ovom se slučaju zaista radi o višestruko nadarenom i svima znanom splitskom intelektualcu, liječniku koji je, pošto je diplomirao 1991. na Medicinskom fakultetu u Splitu, specijalizirao patološku anatomiju (1994.-1998.) u Zagrebu, a potom i postao subspecialist za hematopatološku patologiju. Dr. Darko Alfirević radi u Zavodu za patologiju Medicinskog fakulteta u Sveučilišta u Splitu, gdje je i predavač. No on je u mladosti bio poznati bas-gitarist koji je svirao u grupi *Spectrum*, potom i slikar koji je izlagao na čak 6 skupnih i samostalnih izložaba, a u posljednje se vrijeme najviše bavi fotografijom, čak je i predavač fotografije na tečajevima *Fotokluba Split*. Fotografiju je učio

od uglednih fotografa Željka Jovića i Aljoše Krstulovića, a bio je (2004.-2006.) novinski fotoreporter za *Vjesnik*, *Novi list*, *Sportske novosti* i HINU. Izlagao je također na 6 skupnih i samostalnih izložaba fotografija, od kojih je prošlogodišnja, portreta s Kube, posebno lijepo primljena u javnosti.

Ing. A. Alfirević na portretu svog sina Darka

No svakako valja istaknuti da je uza sve to Darko Alfirević, kao apsolvent ili već diplomirani liječnik, dio Domovinskog rata proveo na ratištu, najprije u Kašiću pokraj Zadra, a potom i na tzv. južnom bojištu. A to je zaista biografija s kojom se u Splitu i Hrvatskoj može pohvaliti rijetko koji četrdesetogodišnjak.

Štoviše, čini se da će dr. Darko Alfirević uskoro postati i književnik, barem je to sam izjavio Miloradu Bibiću Mosoru 2008. u razgovoru za *Slobodnu Dalmaciju*. Naime od 1989. piše roman pod nazivom *Pseudologia fantastica*. Glavni je junak jedan patološki lažljivac koji je stvorio svoj lažni svijet u kojemu izvrsno funkcionira. Tako se tradicija pisanja jednog romana u obitelji Alfirević iz Kaštela Sućurca uspješno nastavlja. Započeo ju je don Ante koji je roman tiskao u časopisu *Hrvatska straža* (1904.-1905.), nastavio ing. Ante koji svoj roman vjerojatno neće nikada završiti, a nastavio dr. Darko koji će, barem sudeći po upornosti koju je dosad pokazao, svoj roman gotovo sigurno i objaviti.

Prispremio: Branko Nadilo